

Szerkesztőség:

Starcsovai ut 3 sz. a.

Kiadóhivatal:

József főherceg
utca 11 szám.

Közlemények a szerkesztőségbe, előfizetési és hirdetési díjak, úgy a lap szétküldésére vonatkozó panaszok a kiadóhivatalba küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt

Fél évre 3 „

Negy. évre 1 frt 50 kr.

Egy szám ára 5 kr.

Hirdetések és nyilat-
téri közlemények
jutányosan közöltek.

VÉGVIDÉK

Politikai lap.

Megjelenik:

minden vasárnap, szerda és
péntek reggel.

Főszerkesztő:

Feymann Gyula

Felelős szerkesztő:

Dr. Hódy Antal

ÜGYVÉDEK.

Hirdetések

Vig Simon nyomdájában is felvétetnek.

Starcsovai utca 3. szám.

Több bölcsességet.

Napról-napra közelebb jutunk azon időponthoz, amikor beköszönt az úgy nevezett „vénesszonyok nyara“. Amikor a föld forró, a levegő perzselő s a tikkasztó melegségtől árnyas helyre bujlik a nagy természetnek minden mozgásra képes élő teremtménye, — ameddig lehet.

Hogy mily borzasztónak ígérkezik az idén is Pancsován ez a kellemetlen időszak, azt abból a néhány kritikus meleg napból, amelyekhez a múlt hó végén s csak a legközelebbi időben volt szerencsénk — volt alkalomunk alaposan tapasztalni.

Akinek vagyoni, vagy foglalkozási viszonyai megengedik, már menekül is előre jobb hazába, hol „vidámabb a határ“. Azonban ezek a szerencsések nagyon kevesen vannak.

Pancsovának zöme arra kényszerített, hogy itt várja be ezen a helyen azokat a rettenetes napokat — izzadva, elbágyadtan s keservesen panaszkodva a csudás természet olyatén rendje ellen, amely a nyarat is beiktatta az évszakok kategóriájába.

A nagy meleg azonban még

hagyján volna. Végére ez olyan törvény a természetnek, amelybe — mint megváltozhatatlanba — bele kell nyugodnunk. Amitől minket rettegés fog el akkor, ha az augusztusban szokásos pancsovai rekkenő forróságra gondolunk, az az, hogy ilyenkor itt valóságos meleg ágya kínálkozik mindama fertőző miazmáknak, amelyek az embernek már nemcsak kellemetlenné teszik a nyári napokon az életet, hanem közegészségi és köztisztasági szempontokból a leghatározottabban veszélyessé is.

Nevezetesen utcáinkon nem öntöz más, csak az Isten. Ezenkívül egyes helyeken, mindjárt közvetlenül a város egyik sűrűn látogatott helyén is, valóságos zöld pocsolyatengerek csáfolják meg földrajzunk irónak abbéli megállapítását, hogy Pancsován és környékén van ugyan néhány folyóvíz, vagy patak, de tengernek már nyoma sincs.

Ezelőtt pedig mindezen botrányos állapotok felől — legalább a látszat kedvéért — gondoskodott valamit a tanács. Most azonban nem törődik — úgy látszik — e tekintetben semmivel, mintha teljesen kimerült volna a télen

és a tavaszon abba a korszakalkotó nagy munkába, amelyet Pancsova város közönsége érdekeinek gondozása körül oly fáradhatatlanul kifejtett.

Nem törődik annak daczára, hogy például az utcák öntözésének valóban fogas kérdésében már jó eleve megkerestetett a rendőrhatalom részéről a kellő intézkedések megtétele végett.

Azonban már tovább nem nézhetjük ezt a patópáloskodást s mert a tanács részéről ezekben a lényeges kérdésekben feltűnő tétlenséget tapasztalunk, kénytelenek vagyunk e helyen és ily módon felhívni, hogy a lehető legsürgősebben intézkedjék alkalmas eszközök által mindama baláthatatlan bajok megelőzése iránt, amelyek Pancsova város közönségét a közeledő forró napok alatt utcáink és tereink tisztátalan volta miatt fenyegetik.

Egyáltalában pedig valamivel több bölcsességet kerünk.

A városok adóssága.

Magyarország városainak vagyoni állapotáról érdekes cikket közöl az Államgazdasági Szemle, ez a most megindult

TÁRCZA.

Nyugot pajzsa.

Hazám! mint pajzs, te óvtad, védted
Egy ezredéig nyugatot;
Ős pajzsodon igazi lényed
Mint egy írott kép úgy van ott.

Czimerképén az áldott róna
Piros véreddel öntözött;
Négy felé hajt négy nagy folyója
Piros kalászos part között.

Duna, Tisza ott elvonulnak,
Áldott mező mit hajjuk mos,
Ezüst szalag gyanánt behullnak
Lassu Száva s a gyors Maros.

Mint vár úgy áll az áldott róna,
Hegykoszorúval övezett,
A három bérc a pajzsra róva
Örkődik ott a hon felett.

Középen fenn Tátra, a havas,
Balról a zordon Karszt-hegyek,
Jobbról erdélyi nagy Fogaras,
Vihatlan bástyák mindezek.

Hogy Isten ezt így teremtette,
S népének adta örökül,
Arany kereszt vagyon felette
A kék égen szent örjelül.

A pajzsra a korona jelvény
Mint fényes boltív domborul;
Független ős jogát jelentvén
Magyar előtte leborul.

Madách Aladár.

A szerb lázadás.

— Történeti vázlat 1848-ból. — Vége.

Dr. Kacziány Gézáról.

Az addig történt dolgok tartoznak a szerb lázadás keretébe, a mi a gyilkoló hadjáratot a magyarság ellen Rajacsics érsek fővezérlete alatt viszik a szinén császári tisztek által vezetett néptömegek, a szomszédos idegen állam betörő bandáinak segítségével. Az osztrák politikának egyik eredendő büne tehát az a nemzetközi rablóczimboraság volt, melyet nem általott délen a magyarság irtására egy idegen állammal megkötni és császári tiszteit ez idegen rablókkal összműködésre utasítani. E tekintetben igen becses felvilágosításokat ad egy 1861-ben megjelent munka, melyet egy cs. kir. tiszti írt (németül) saját élményeiről, melyeket a szerb lázadók táborában mint hivatalos közreműködő végzett.*) A másik megbízható forrás az ellenséges táborból: a Berlinben 1851-ben megjelent „Die Serbische Bewegung in Südungarn“ című munka, magyar részről pedig főforrásul Vukovics emlékiratai szolgálhatnak.

A szerb lázadás alapszínét két irány adja meg: egy önálló Nagy-Szerbország alkotása, a másik pedig a földosztás; amaz a politikai, ez a szocialista jelleg. Amazt látjuk az april végén szétküldött Karlóczai körlevélből, mely aztán főprogramja maradt az egész mozgalomnak. Ebben a következő négy pont foglaltatik:

- 1) A szerb nemzet önállósága külön fejedelem (despota) alatt;
- 2) Külön ausztriai Szerbország, melynek alkatrészei: a Bácska, a csajkás kerület, a vég-

*) Die Eriebnisse eines k. k. Officiers im oesterreich-serbischen Armeekorps in den Jahren 1848 und 1849. Semlin, 1861.

ezredek területei, Szerém- és Baranya megyék;

3) Personal-unio az osztrák császárral, de külön fejedelem (despota) alatt, körülbelül úgy, mint a hogy Szerbia volt Törökországnak alá rendelve. (Tehát külön szuverain osztrák-Szerbia, fejedelme esetleg azonos lehet Török-Szerbországgal.)

4) Véd- és dacszövetség a Jellacsics allatti három egykirálysággal, Horvát- Tot- és Dalmátországgal.

Hogy e négy programpontra Bécsben állapították meg és pedig 1848 april havában, midőn Rajacsics érsek és Jellacsics bán a bécsi udvarban találkoznak s ott a kamarilla esz-közei gyanánt magukat elpecsételik, kiviláglik abból, hogy az osztrák ministerium a szerb mozgalmat nemcsak elejétől végig helyesli, de folyton támogatja is. Osztrák tisztek mennek le Bécsből a csapatok parancsnokságát átvenni, majd midőn már nyiltabban lehet beszélni, a szerb lázadók vezetőit császári tisztekké nevezi ki a császári hadügyminiszter s közben is fegyverek átengedésével támogatja. Ilyen volt a titeli csajkás-ezred által a zendülőknak átadott nyolcz ágyu, melyről jun. 16-án V. Ferdinánd manifestuma a csajkásokhoz azt mondja, hogy „Császári vagyonunkhoz nyulni s 8 ágyut maguknak eltulajdonítani vakmerősködtek.“ Ilyen továbbá Dreyhann cs. alezredes árulása, ki jun. 22-én (tehát épp akkor, midőn V. Ferdinánd király kiáltványa megérkezett.) Fejértemplomban három ágyut, 3 szekér löszert és 215 pus-kát ad át a vacsevgáji szerb tábornok a császári fegyvertárból. E tábor vezetői Stanimirovics és Koics, szerbországi török alattvalók voltak, kik ellen tehát egy osztrák tisztnak, mint betörők ellen, az utolsó csepp vérig védekeznie kellett volna. Azonban Dreyhann már akkor megkapta Rajacsics utján a maga utasítását, hogy e rablókkal szemben mint szövets-

VEGVIDEK

2.

havi folyóirat. A cikk hü képét adja vidéki városaink terheinek s ez a kép bizony csöppet sem örvendetes. Közöljük ezt a cikket a következőkbe:

A törvényhatósági joggal felruházott 26 magyar város vagyoni állapotát, illetőleg azok aktíváinak és passzíváinak csak főösszegeit s itt is csupán a milliokat vetve egybe, kitűnik, hogy egy-egy város vagyommérlege akkor mutat normális viszonyt, hogyha az adósságok a vagyon értékének 29 százalékát nem haladják meg.

Hogy ez átlagos százalékmennyiség helyes, indokolását nemcsak abban találta, hogy a törvényhatósági joggal felruházott 26 város vagyom-mérlegeinek összehasonlításából és az eredmények egybevetéséből ered, hanem abban is, hogy a r. t. városok megközelítőleg szintén ezen százalékot mutatják.

A törvényhatósági joggal felruházott városoknak és a r. t. városoknak 1896. év végén lezárt számadásai következő eredményeket mutatták:

	vagyona:	adóssága:	esik:
	millió forint	100 frtra	
Törvényhatósági joggal felruházott városok	305	88.9	29%
Rendezett tan. városok	110	30.0	27%

vagyis a teljesen más szervezetű, más helyi viszonyok szerint másként elbírálandó, fejlődésükben más és más befektetést igénylő város csoportok között csakis 2 százalék az eltérés, miért is következetesen állíthatjuk, hogy normális viszonyok között a törvényhatósági joggal felruházott városok adósságainak összege az aktívák összegéhez viszonyítva csak 29 százalékot tehet ki.

Törvényhatósági joggal felruházott városaink aktíváinak és passzíváinak egybevetéséből és viszonyításából adósságcsinálásuk mérvét a következő felállítás mutatja:

Város	Vagyon	Terhe	Esik: 100 frt százalékba
Budapest	144.5 m. frt	42. m. frt	29
Szeged	22.5 m. frt	6.5 m. frt	33
Debreczen	21 m. frt	4 m. frt	19
Nagyvárad	10 m. frt	4.5 m. frt	45
Kassa	9.5 m. frt	3.5 m. frt	36
Temesvár	8.5 m. frt	1.5 m. frt	18
Kolozsvár	8 m. frt	1.5 m. frt	31
Pécs	7.5 m. frt	2 m. frt	27
Szabadka	6.5 m. frt	2 m. frt	31
Pozsony	6 m. frt	2.5 m. frt	42
Kecskemét	6 m. frt	2.5 m. frt	42
Arad	5.5 m. frt	2 m. frt	36
Fiume	5 m. frt	3 m. frt	60
Ujvidék	4.5 m. frt	0.8 m. frt	18
Versecz	4.5 m. frt	0.8 m. frt	18
Szt.-Németi	4 m. frt	1 m. frt	25
Győr	3.5 m. frt	0.5 m. frt	14
Pancsova	3.5 m. frt	1 m. frt	28
Sopron	3.5 m. frt	2 m. frt	57
Székesfehérvár	3.5 m. frt	0.8 m. frt	23
Baja	2.5 m. frt	0.5 m. frt	20
Zombor	2.5 m. frt	0.7 m. frt	28
HM Vásárhely	2 m. frt	1 m. frt	50
Komárom	2 m. frt	1.5 m. frt	25
M. Vásárhely	2 m. frt	0.5 m. frt	25
Selmeczbánya	1.5 m. frt	0.1 m. frt	7

Összesen 305 m. frt 88.7 m. frt

Ez a táblázat érdekes és konzekvenciáiban mélyreható gondolkodásnak szolgáltat alapot.

Igy leggazdagabb város székesfővárosunk s legszegényebb Selmeczbánya, gazdagságban Budapestet a szegénynek csufolt Szeged, ezt pedig Debreczen követi, 22¹/₃, utóbbi 21 millió frt vagyonnal. A 10 millió forint vagyon kimutató Nagyvárad mellé Kassa, Temesvár, Kolozsvár és Pécs sorakoznak; Szabadka nyitja meg ezután a 6 milliós csoportot s vele egy sorban Pozsony, Kecskemét és Arad állanak. Az 5 milliós csoportot Fiume nyitja s közel hozzá Ujvidék, Versecz és Szatmár-Németi áll. Háromszoros milliós Győr, Pancsova, Sopron és Székesfehérvár, míg Baja, Zombor, — a magyar Kánaán városai — már csak 2¹/₃ milliót, Hódmező

vásárhely, Komárom és Maros Vásárhely csak 2—2 millió forintot képviselő vagyon felett rendelkeznek.

Igen tanulságos, hogy az adósságcsinálásban a vagyoni állapotokhoz mért normális viszonyt székesfővárosunk tartotta meg, a menyinyiben, dacára annak, hogy a rohamos fejlődéssel szemben nagy befektetést igénylő kiadásai nem vettek többet igénybe, mint huszonkilenc százalékot. Ha a fentebb kimutatott arányos adósság viszonylatot, a huszonkilenc százalékot többi városainkra alkalmazzuk, az adósságcsinálás mérve a következő százalékos fokozatot mutatja.

Legnagyobb adósságcsináló városunk Fiume hatvan százalékkal, melléje Sopron sorakozik ötven százalékkal és Hódmező-vásárhely ötven százalékkal; enyhébben, de mégis hévvel csinálják az adósságokat még Nagyvárad negyvenöt százalékkal, Pozsony és Kecskemét negyvenhárom-negyvenöt százalékos mértékkel.

A normális viszonyt meghaladólag ugyan, de ezt megközelítőleg helyes arányban vannak eladósodva Kassa és Arad 36—36 százalékkal, Szeged 33 százalékkal, Kolozsvár és Szabadka 31—31 százalékkal.

Megfelelő befektetésekkel adósságot még ama városoknak szabad csinálniok, melyek a normális 29 százalékot még el nem érték. Így Pancsova és Zombor mértéke 28 százalék, tehát ez még némi kölcsönt vehet föl: 27 százalék jelentkezik Pécs városánál, 25 százalék Szatmár-Németi, Komárom és M. Vásárhelynél; 23 százalék Székesfehérvárnál és 20 százalék Baja városánál.

Kívánatos, hogy városuk fejlesztésére, középületek, iskolák építésére adósságot csináljanak ama városok, melyeknek mérve a husz százalékon alul áll. Így Nagyvárad (19 százalék), Temesvár, Ujvidék és Versecz, (18—18 százalék), Győr (14 százalék) és Selmeczbánya (7 százalék), mind oly helyzetben vannak, hogy ha adósságot

segéssel járjon el, a magyarok ellen pedig mint ellenséggel.

A program második része a kommunista földfelosztás volt. Leghevesebben ez ápril 24-én nyilatkozott meg Nagy-Kikindán. Itt egy Radák György nevű szerb ifjú, ki a pozsonyi országgyűlésről csak nemrég érkezett haza, a délelőtti istentiszteletről kicsődülő nép elé állott egy szerb nemzeti zászlóval s rögtönzött szónoklatában előadta, hogy e zászló neki Rajacsics érsek adta s hogy a rég várt földfelosztást e zászló alatt kivívhatják. A tömeget ezzel a község házára vezette, a magyar zászlót arról leverték s helyére a szerbet tűzték föl. Az előljárást megtagadták, követelvé az uradalmi és kincstári földek felosztását. A tanács a városban időző Hannover huszár-századdal akart rendet csinálni, a tömeg azonban neki rohant a katonaságnak s Galvagni főhadnagyot megsebesítve és két közhuszárt megölve, a katonaságot visszavonulásra kényszeríté. Erre aztán az uri házakat fölprédálták, Csunesics és Szakovics tanácsbelieket bosszas kinczások után megölték a lázadók, kik folyton: „Üssétek agyon az urakat, a magyarokat és a németeket!” ordítózással lovalták föl egymást.

E zendülést Kiss Ernő ezredes fékezte meg s Csernovics Péter teljhatalmu királyi biztostnak 65 zendülőt adott át, elfogva. A rögtönítelő bíróság május hóban ötöt kivégeztetett a gyilkosok közül, a többit Komáromba vitette várfogságra.

Hasonló kommunista-jellegű zendülések fordultak elő ápr. 26-án Ó-Becsén, majd Moholon és Petrovosszellón, hol az 1844 óta magyar nyelven vezetett anyakönyvek ellen támadtak s ezek megsemmisítését akarták eszközölni.

Ugyanily harc folyt az anyakönyvek ellen Szent-Tamáson, Földvárton, Kulpinban, Eleméren.

E közben Rajacsics érsek május 13-ára nemzeti gyűlést hirdetett Karlóczára, melyen a nemzetiség ügyeit óhajotta megbeszélni hűveivel. E jelszó alatt folyt az izgatás, melynek előmozdítására az osztrák miniszterium is küldött emisszariusokat. Az „Élmények” írja mint császári tisztt megyle, „hogy a fejedelelemhez és hazához hű kitarásra egy jó szót szöjjön.” — mint írja, a fejedelem alatt természetesen a császárt, a haza alatt csak Ausztriát értvén, a mint azt másutt nyíltan ki is fejezi, mondván: „egyhangulag jelenték ki a szerbek, hogy császáriak maradnak és a magyar miniszteriumtól semmiféle parancsot el nem fogadnak. Erre vonatkozó jelentésemet Bécsben meglegedéssel vették tudomásul.”*)

A május 13-iki gyűlést az igazságnak megfelelően írja le Vukovics Sebő. A gyűlésre tolt nép között körülbelül 500 szerbországi idegen volt legféltelenebb, mert ezek nemcsak a magyarok ellen izgattak, de az osztrákok ellen is, kiknek fogságában halt el az utolsó szerb despota, Brankovics György. Rajacsics érsek a szerbek régi kiváltságlevelit is elhozta magával s e régi okmányok felolvasásával és nagy beszédével felizgatta a népet, hogy a szerbek függetlenségét vívják ki. Hasonló szellem-

*) Erelbnisse: 12. és 13. lap. „Ich bat und erhielt von meiner höheren Behörde die Erlaubnis, dahin zu reisen, um als kaiserlicher Officier auch mein Wörtehen zum Festhalten zu Fürst und Vaterland in die Waagschale zu legen. . . . Einstimmig erklärten sich die Serben kaiserlich zu bleiben und keine Befehle vom ungarischen Ministerium annehmen zu wollen. Meine Relation wurde mit Befriedigung zu Wien aufgenommen.“

ben beszélt Katján-zky és Gruics, két szerzetes, kik fölhivták a népet, hogy Rajacsicsot válaszzák meg azonnal szerb patriarchává, ami meg is történt. Az érsek ezental magát „József, szerb patriarcha”-ként írta alá. Az ő indítványára szerb vajdát is választottak Suplikatz István császári ezredes személyében, s ezzel maguknak külön egyházi és külön világi főnököt választván, függetlenségüket Magyarországtól tényleg kikiáltották.

A magyarok elleni irtó hadjárat csak ennek következménye volt. Ezt támogatta kezdetől fogva a bécsi ministerium, mely a kamarilla vak eszköze volt, mint fennebb említém, császári tisztek küldése, fegyverek kiszolgáltatása és mindenemű más eszközök által, tudván, hogy ha a magyarság ellen felhasználta a szerbeket, ugys mindent elvesz tőlük megint. S ez meg is történt. Az 1849. márczius 4-iki osztrák alkotmány végét vetette az arany-álomoknak, a bánaságot külön katonai kormányzósággá tevén s a határvidék álmodott földszabadítását teljesen elodázza.

Most hullt le a hályog a szerbek szeméről. Egyik lapjuk, a „Vjestnik” márcz. 22-én így ír: „Az osztrák kormány, a míg szorult helyzetben volt és segélyünkre szorult, aranyhegyeket ígért.” — s a csaló politika ellen kifakad. A „Napredek” márcz. 23-iki száma így végzi cikkét: „Ausztriában nincs szabadság, Ausztriában soha sem is lesz, mert ez a keető halálos ellensége egymásnak.”*)

Ezért gyilkoltak le hát annyi ártatlan magyart!

*) Die Serbische Bewegung in Südungarn: 261 és 262. lapjain.

kivánnak megfelelő befektetésekre csinálni, mert viszonyszámuk a normális 29 százalékon jóval alul áll, senki sem fog rájuk az adósság esinálása miatt követ dobni.

Azoknál a városoknál, hol a normális 29 százalékos számmérték nagyobb, kívánatos lehet a törekvés a helyes arány behozatalához, mert az, hogy Budapest, a mely világvárossá való emelkedésben s ezzel tetemes befektetéseket igénylő fejlődésben van, nagyobb adósságot a 29 százalékos mérvnél még sem csinált, már azért is jellemző, mivel mindannyi városunkat összevéve nem áll előttünk oly fontos kérdés megoldása, mint székes fővárosunk előtt, hol a víz hiánya, csatornázás és kövezés befektetési egymagukban oly ezélok, melyekkel városaink legnagyobb része még nem küzdött meg, avagy nem is gondolt arra, hogy ezekkel megküzdjön.

H I R E K.

— **Személyi hir.** Báró Gudenus Arthur, a délvidék szülöttjét, legközelebb a budai kir. palota plébánosává nevezik ki. Gudenus egyúttal megkapja a Szent Jobbról nevezett apátságot is.

— **Magas vendég.** Illetékes helyről értesülünk, hogy Ferencz Ferdinánd kir. herczeg, a praesumptív trónörökös, nemsokára vendége lesz a délvidéknek. A Buziás környékén tartandó nagygyakorlatokon ugyanis Ferencz Ferdinánd is résztvesz, mint a temesvári hadtest parancsnoka.

— **Az új államtitkár.** A főispánból lett államtitkár: Jakabffy Imre a jövő hó elsején foglalja el új hivatalát. Hir szerint Jakabffy mint államtitkár is ideiglenesen — kormánybiztosi minőségben — tovább vezeti a fehértemplomi és karánsebesi határvidéki vagyonszétosztás ügyeit. Jakabffy legközelebb rendkívüli közgyűlésre hívja össze Krassó-Szörény vármegye törvényhatósági bizottságát, melyen elbucszni szándékozik a vármegye közönségétől. A lakosság főnyes ovációkban készül részesíteni a vármegye volt főispánját. — Jakabffy kinevezéséről a székesfővárosi „Hazánk” szerdai számában a következő érdekes megjegyzéseket olvassuk: „Jakabffy Imre belügyi államtitkár a hivatalos esküt letette ugyan kedden Perczel Dezső belügyminiszter előtt, de hivatalát csak augusztus elejével foglalja el. Nem tudjuk, hogy veszt-e a belügyminisztérium, vagy nyer-e Krassó-Szörény vármegye, hogy Jakabffy állását ilyen feltűnő késsedelemmel foglalja el, de annyi bizonyos, hogy az egész államtitkári kinevezés különös tüneteket mutat. Ugy látszik a Bánffy-kormány a Latkóczy távozásával megürült előkelő pozíció miatt a pártja részéről erős ostromnak volt kitéve; s csak hogy a jelöltektől szabaduljon, kinevezte egyik főispánját, a ki egyáltalán nem mutat nagy igyekezetet hivatalának elfoglalására.”

— **Igazságügyi kinevezés.** A király az igazságügyi miniszter előterjesztése folytán Malirsch Károly nagyikikindai törvényszéki aljegyzőt a jászalfvai járásbíróvá albiróvá nevezte ki.

— **Nyugdíjozott plébános.** A lelkészkedés terén sok érdemet szerzett plébános vonult a napokban nyugalmába. A jeles férfiú neve Oltványi Gáspár, legutóbb csanád-apáczai plébános. Oltványi huzamosabb ideig volt adminisztrátora a glogoni és oppovai rom. kath. plébániáknak is, ahol még most is kedvesen emlékeznek vissza az ősz lelki atyára.

— **A tisztviselők pénztárnoka.** A „Tisztviselő egylet” pancsovai Takarékszövetkezet és Előleg Társulata szerdán igazgatósági ülést tartott, amelyen a megüresedett pénztárnoki állásra Rodosza vlyevics Károly nyug. főtisztviselő választották meg. — A szerencsés választás az érdekeltek körében nagy meglepetést keltett annyival inkább, mert így a tisztviselő egyletnek most már oly pénztárnoka van, aki a magyar nyelvet is érti.

— **Képviselők a délvidéken.** Folyó hó

22-én több orsz. képviselő az Al-duna vidékére utazik a Vaskapu-munkálatok megtekintésére. A Magyar Folyam és Tengerhajózási Részvénytársaság pompás személyszállító hajóján indulnak Zimonyból. A tanulmányút szervezője és vezetője Latinovits Géza orsz. képviselő, Csatlakoznak hozzá: Dr. Molnár Károly, Zákó Milán, Latinovits Pál, Vermes Béla orsz. képviselők, továbbá Karácson Gyula, Bács-Bodrogh vármegye alispánja és Nikolics Izidor főtisztviselő. A Vaskapu-munkálatok felügyelője: Hoszpótzky Alajos műszaki tanácsos egy kir. mérnököt adott a társaság mellé, ki a szakszerű felvilágosításokkal fog szolgálni. A társaság több tagja egész Galaczig fog leutazni a szerb, bolgár és román kereskedelmi viszonyok megismerése végett.

— **A „nagy” fejedelem.** Mint Belgrádból írják, a szerb skuptsina oly értelmű indítványt fogadott el, hogy Miloš fejedelem, az Obrenovics-dinasztia megalapítója a „nagy” előnévvel ruháztassék fel.

— **Hazafias kamara.** Tudvalevő olvasóközönségünk előtt, hogy az önálló vánterület kérdéseinek előkészítése végett napok óta egy u. n. vánterületet tartja tartózkodását Budapesten. Ezen az érdekelten legutóbb Mág János, a temesvári kereskedelmi- és iparkamarai titkár is felszólalt a nevezett kamara képviselőjében ő is az önálló vánterület mellett foglalt állást. Mára többek között a következőket mondotta: „Az önálló vánterület tudni csak az agrárörzést virágzó iparosállammá változtatni. Nem fenyegetés, hanem komoly megfontolás eredménye tehát az, a mit a temesvári kereskedelmi és iparkamara is felállított Ausztriával szemben, hogy „Veletek, ha akarjátok, nélkülötek, sőt ellenötek, ha kell.” Meg van győződve arról, hogy a magyar nemzet, ha a külön vánterületnek volna is átmenetileg nehézségei, meg fogja azokkal birközni tudni.”

— **Fontos találkozás.** A hét elején midőn br. Bánffy Dezső miniszterelnök Herkulesfürdőre ment Nagy Kikindán keresztülutazott, az állomáshoz odarendelte Nagy-Becs-kerekéről Rónay Jenő főispánunkat s ott azaz bizalmasan értekezett. Amint a „Torontáli Közlöny” értesül, a találkozásnak „fontos politikai háttéré van.”

— **Anyakönyvi kinevezések.** A belügyminiszter Torontálmegye kis-margittai anyakönyvi kerületébe Bene Géza h. jegyzőt anyakönyvvezetővé, az ittvárnokiba pedig Görlich Arthur jegyzői irnokot anyakönyvvezető helyettesé nevezte ki.

— **Nők figyelmébe.** Felkértünk az alábbi sorok közzétételére: Női kereskedelmi tanfolyam nyílik f. évi szeptember hó 1-én a Debreczeni Kereskedelmi Akadémián, melyre ez idő szerint csak korlátolt létszámmal (30) vesznek föl hallgatókat. Beiratásdíj 3 frt, tandíj 50 frt, s a felügyelő bizottság engedélyével előleges havi részletekben is fizethető. Jelentkezéseket augusztus hó 15-ig elfogad, és minden irányban közelebbi tájékoztatást nyújt az Igazgatóság.

— **Jubiláló katonák.** A Temesváron állomásozó 61-ik gyalogezred a napokban ünnepelte főnállásának százéves jubileumát. Reggel a csapatok a gyakorló térre vonultak, ahol Kemény tábori lelkész mondott tábori misét a tábornoki és a tiszt kar, valamint a város képviselői előtt. A mise után Hornik ezredes a csapatokhoz ünnepi beszédet intézett, amelyet először magyarul, majd románul tolmácsoltak. Délben a Vigadóban diszlokoma volt, amelyre a polgári előkelőségeket is meghívták. Az első felköszöntőt lovag Schwitter altábornagy, hadtestparancsnok mondta a királyra, majd Hornik ezredes éltette Temesvár városát, végül Telbisz Károly polgármester nagy tetszés közepette magyar beszédben ünnepelte a jubiláló ezredet. A terem tulnyomóan magyar czimerekkal és zászlókkal volt díszítve s az ezrednek ez alkalomra Bécsből lejöött zenekara sok magyar darabot játszott. Délután városi költségen nagy legénységi ünnep volt a vadászerdőben, este pedig tűzijáték volt. Táviratban üdvözölték az ezredet báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, aki valamikor maga is szolgált a 61-eseknél, atyja pedig az ezred parancsnoka volt, továbbá Molnár Viktor főispán, Desseffy püspök és mások.

— **Mozog a rendőrség.** Tegnapelőt Szvoboda Sándor rendőrtisztviselő és dr. Thodorovics Pánta hatósági orvos köz-tisztasági és közegészségi szempontból a felső városi összes nyilvános helyiségeket — mint kávéházak, szállodák, borbélyüzletek stb. — szigorúan megvizsgálták. A bizottság csaknem minden helyen talált kifogásolni valót, amelyekről intézkedés végett jelentés tétetett Lestyan szky János főkapitányhoz.

— **Állami ösztöndíjak.** A szegedi m. kir. bábaképző intézetnél a legközelebbi október hó 1-én kezdődő magyar-német tanfolyamra 12 tanuló részére egyenkint 40 forintnyi állami ösztöndíj van rendszeresítve. A kik azt elnyerni óhajtják, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz intézett, keresztlevéllel, erkölcsi és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt bélyegtelen folyamodványukat augusztus hó 31-éig nyújtják be dr. Mann igazgatónál Szegeden.

— **Elítélt ügyvéd.** Multkori számunkban megemlékeztünk már arról a sajnálatos bűnpörőről, amely több diffamáló büntetendő esemény miatt Kóós István volt n. kikindai ügyvéd ellen van folyamatban. Az újabban nem riika esetet most tárgyalta le a kikindai törvényszék s annak eredményeként Kóós Istvánt több rendbeli csalás és okirathamisítás miatt 9 havi börtönnre, hat évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának hasonló tartamú felfüggesztésére ítélte. Az ítéletben ugy Kóós, mint az ügyész megnyugodott.

— **A sajtó szennyese.** Temesvári tudósítónk írja: Révai Károly szász születésű temesvári tanító, aki Reitterből magyarosította meg a nevét, a „Délmagyarországi tanító-egylet” Pancsován tartott mostani nagygyűlésén felolvasást tartott „A néptanítók és a magyarosítás” ezimen s ebben tanítótársai figyelmébe ajánlotta a névmagyarosítást. E körülmény oly dühbe hozta a fehértemplomi „Volkblatt” szerkesztőjét, hogy legutóbbi számában egész dühösen ront Révainak s azt mondja, hogy olyan tanítók, kik apjuktól örökölt nevüket elhagyják, nem érdemelnek kiméletet és elismerést. Mint a magyarországi sajtó e szennyese mondja: „Szégyen ez rájuk nézve s az ilyen patriotizmusra pereatot kell kiáltani.” — Szerencsére az ilyen kifakadások nem hallatszanak messzire!

— **Titokzatos öngyilkosság.** Ujszegeden, a rózsaligetes népkert egyik árnyas mellékutján kedden délbe egy fiatal ember öngyilkosságot követett el. Az öngyilkos neve: Czirik Béla s az államvasutaknak volt tisztviselője Lugoson. Onnan ment e hó 15-én Szegedre, hogy ott édes anyját meglátogassa. Az öngyilkos egy levelet hagyott hátra, melyben azt írja, hogy az élet különböző okokból elviselhetetlenné vált számára és azért eldobja magát. Csak így odavette mondja ezt anélkül, hogy ezeket az okokat meg is nevezné. Nagyon súlyosak lehettek, mert egy szerelmes fiatal ember kényszerítő ok nélkül nem mond le a boldogságáról. Czirik Béla ugyanis csak nem régen váltott jegyet Müller Gizella, szegedi vasúti pénztárnosnóval.

— **Sztrájkoló főgimnázium.** A pancsovai állami főgimnázium igazgatósága az intézet ez idejéig értesítőjét még mindég nem küldötte meg a „Végvidék” szerkesztőségének.

— **Egyszerűsített koloncok.** A honvédelmi miniszter a honvédelegénység felszerelését most némileg egyszerűsítette. Eddig ugyanis a legénység külön hordta a kenyértarisznyát, a tábori kulacsot és az evőeszeszt. Ezt a három holmit most a miniszter egyesítette oly formán, hogy új kenyértarisznyákat csináltatott, a melyek belsejében a tarisznához vart zacskókban helyezik el a tábori kulacsot és az evő eszeszt. Így a legénység ezentel nem hord három külön koloncot. A régi kenyértarisznyákat lassankint vonják ki a szolgálatból.

— **Megbirságot viccek.** A leghetetlenebb figurák a leghetetlenebb pozitúrákban voltak fölrázolva egyes levelezőlapokra, amelyek papirkereskedéseink kirakatában díszeltek. Nem is szólva arról, hogy e magyar képes levelezőlapok Németországban készültek, olyan ostoba tréfák voltak rajtuk, hogy nem derítették fel, hanem bosszantották azt, aki ilyen képes levelezőlapot kapott. A felüött gyermeknek e kedves játékát, úgy látszik, végre

4.
megunta a posta is, mert most erélves intézkedéssel véget vet a képes levelezőlapok terjesztésének. Azokat a magánipar által előállított levelezőlapokat, melyeken „Magy. kir. posta” fölírás és magyar czimer van, nem fogják továbbszállítani, hanem visszaküldik a feladónak, vagy megsemmisítik, miután ennek a fölíratnak és czimernek az alkalmazása a postakincstár kizárólagos joga. Ha pedig ez a fölírat hiányzik a levelezőlapokról, de „Levelezőlap” van rányomtatva, továbbküldik ugyan, de nyolcz krajczár portóval terheli meg: így azután sok rossz vice is megkapja a birságot.

Hangok az éjszakában.

Az a költő, aki először kanyarította csengő strofákba, hogy az éj néma, az vagy süket volt, vagy nem ismerte a pancsovai nyári éjszakákat, vagy a pancsovai szalmaözvegyeket.

Mert az egyszerű rágalom, hogy a mi éjszakáink némák volnának.

Van a mi éjszakáinknak hangja, még pedig borizú hangja, amelylyel hol nótázva, hol sóhajtozva elpanaszolja a holdnak és a fias-tyuk csillagzatnak a férfi állapot keserveit és a szalmaözvegyesség apró gyönyörűségeit, szóval hangos a nyári éjszaka, akár „Beccsalicsárda”.

Éjfélután hazamenet érdekes megfigyelni, hogy mit beszél az éjszaka.

Ha egyebet nem beszél, az bizonyosan minden utcavégről viszhazazik, hogy:

Ho-o-gy e-e-engem egy asszony
E-e-egzeczérozta-son
O-o-o-olyan nincs
Nem is vo-o-ót
Ne-em is lő-ő-őz
A si-si-sifonérba.

Igy hencog az éjszaka „s u t t y o m b a.” Mert a szalmaözvegyek bátorsága olyan, mint a kifordított kaputrock.

Más a sötétben fél, a szalmaözvegy azonban éppen a sötétben hős, szóval: nem ijed meg a maga árnyékától.

Hanem mikor rávigyorg a hajnal erre az örökké forgolódo savanyu világra, akkor fucscs a szalmaözvegy bátorság.

Az éjszaka azonban olyan biztos csendháborítás, hogy a pénzügyi bizottság nyugodtan felvehetné a budget bevételi tételei közé és a nyári éjszakákkal rendezhetné a szegényügyet.

Mert a polgár, ha teleszivta magát a kedvéért levél, inkább leszur egy pengőt a szegényügy rendezésére, semhogy a „sifonyér” nótát belé ne harsogja a nagy mindenségbe.

A pénzügyi bizottságnak tehát minden szalmaözvegy ferjre egy pengő pótdadót kellene kivetnie és így még az éjszakákat is jövedelmezővé lehetne tenni.

Volt egy százados ismerősöm, aki minden reggel éh-gyomorral pofonverte a század-trombitást. Mikor a füstös gyerek szabadkozott, hogy ő semmi roszt sem tett, akkor azt mondta neki a kapitány:

- Semmi roszt sem tettél?
- Nem, jelentem alásan.
- Majd teszsz olyankor, amikor nem vághatlak pofon. Abtretien.

Hasonlóképpen kellene elbánni a szalmaözvegyekkel a kihágási bíróságnak. No, nem a pofont értjük, hanem a büntetést.

Számon kellene tartani a szalmaözvegyek névsorát és minden reggel nyugodtan rájuk lehetne diktálni az egy pengő csendháborítási szegényügyi alapot. Mert ha hangot adott az éjszakába, akkor megérdemli a rovást, ha meg nem adott, hát akkor olyankor, amikor a rendőr nem volt a háta mögött.

Szóval, a nyári éjszaka hangja jövedelmezne annyit a városnak, mint amennyit a primadonnáknak a hangjuk jövedelmez.

Szerkesztői üzenetek.

— A „Torontali Közlöny”-nek. Julius 18-diki számának újdonsági rovatában „Nagy-Beccskerek képviselőtestületének feloszlata-sa” czímen a következőket olvassuk:

„A Pancsován megjelenő „Végvidék” szenzációs hírekben kétségen kívül gazdag. Nem régebben azt írta, hogy a torontali főispán lemond. Most azt újságolja, hogy Beccskerek képviselőtestületének feloszlata-sát tervezik. Óvatosan van ugyan e hír fogalmazva, mely pozitív dolgot nem tartalmaz, de

kétségtelen, hogy a Végvidék írása — mint a hivatalos demontk mondani szokták, — még ebben az alakjában is „minden alapot nélkülöző koholmány”. A Végvidék még azt is mondja, hogy a tervezett feloszlata-snak nincs politikai háttere. Kíváncsiak vagyunk, hogy ha csakugyan lenne a dologban valami, valjon mi volna az oka, ha nem a politika?”

A kritika szabadságát mindenkivel szemben tiszteljük. Annyival inkább akkor, ha a véleménynyilvánítás a sajtónak valamelyik orgánumban történik. Nagyrabecsült kollégánk azonban ezuttal e szép szabadságjogot oly tulzott mértékben gyakorolja, amelyet „füllünk mellett elereszteni” egyenlő volna az állítottak beösmérésével. Ennélfogva mindenekelőtt megjegyezzük azt, hogy a Pancsován megjelenő „Végvidék” hírekben lehet ugyan gazdag, de hogy azok szenzációsak, az nem a mi hibánk, hanem az életé, amely azokat a szenzációs híreket termeli. Mi egyszerűen megírjuk — újságírói kötelességünkhez képest — híven és szabadon mindazt, amit hallunk és látunk. Csak ezt tettük a főispán állítólagos lemondása és a beccskerei képviselőtestület feloszlata-sa kérdésében is, amely híreink állításaik különben máig sincsenek megzafolyva. Mert a „Torontál”-nak és a „Torontali Közlöny”-nek czáfolatait illetékeeknek nem tartjuk. — Ami pedig azt az álláspontot illeti, hogy egy képviselőtestület feloszlata-sának lehet-e más oka, mint politikai, — hát erre nekünk csak az a válaszuk, hogy ez olyan nagy kérdés, amely fölött nem a „Torontali Közlöny” és a „Végvidék” hasábjain polemizálnak először. Kollégialis tisztelettel bátorokunk tehát megjegyezni, hogy ez felfogás dolga. S éppen ezért talán nem követünk el valami égbekiáltó bűnt a közigazgatási igazságok ellen akkor, amidőn újból azt állítjuk, hogy egy képviselőtestület feloszlata-sának lehet „nem politikai háttere” is. Egyébként béke velünk.

T. D. Pancsova. ▲ küldött levél ügyében sziveskedjék szerkesztőségünkbe elfáradni ma, azaz pénteken d. u. 3—4-ig, vagy szombaton d. e. 9—10, illetve d. u. 3—4 óra között.

Kiadótulajdonos: Feymann Gyula.

Nyomatott Vig Simon gyorsajtóján.

Henneberg-selyem

csak akkor valódi, ha közvetlen gyáraimból rendelik

fekete, fehér és színes 45 krtól 14 fut 65 krig méte renként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban stl.) Ruhák és blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabé- vámentesen s házhoz szállítva. Minták postafordultával.

Magyar levelezés. Svájcba levélbélyeg kétszeresen ragasztandó!

HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben.

(cs. és kir. udvari szállító.)

Az éjjeli idő esti 600 órától reggeli 500 perczig a perczeket jelző számjegyeknek aláhuzásával van kiűrtve

PANCSOVA és VERSECZ közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Pancsováról ind.	4:20	8:49	2:26	—	—
Réva-Ujfalu „	5:01	9:33	3:10	50	30 20
Tor.-Petrovosszello érk.	5:31	10 00	3:37	60	40 25
„ „ ind.	5:58	—	3:57	—	—
Alibunár „	6:18	—	4:14	90	55 35
Károlyfalva „	6:39	—	4:26	100	60 40
Temes-Miklós „	6:59	—	4:42	100	70 45
Ulma „	7:18	—	4:59	120	80 50
Vlajkovecz „	7:39	—	5:11	180	120 75
Verseczre érk.	7:47	—	5:28	180	120 75
Temesvára érk.	1:29	—	8:40	—	—
Báziásra „	9:54	—	—	—	—
Budapestre „	7:40	—	7:15	—	—

VERSECZ és PANCSOVA közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Budapestről ind.	—	8:15	—	—	—
Báziásról „	3:25	4:20	—	—	—
Temesvárról „	6:12	2:20	—	—	—
Verseczről ind.	8:45	6:30	—	—	—
Vlajkovecz „	9:03	6:48	—	30	15 10
Ulma „	9:15	7:02	—	40	22 15
Temes-Miklós „	9:38	7:29	—	50	30 20
Károlyfalva „	9:49	7:50	—	60	40 25
Alibunár „	10:03	8 07	—	120	80 50
Tor.-Petrovosszello érk.	10:21	8:27	—	120	80 50
„ „ ind.	10:36	8:50	6:03	—	—
Réva-Ujfalu „	11 09	9:23	6:36	160	100 68
Pancsovára érk.	11:40	9:54	7:07	180	120 75

PANCSOVA és KUBIN közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Pancsováról ind.	2:26	8:49	—	—	—
Réva-Ujfalu „	3:10	9:33	—	50	30 20
Toront.-Petrov. érk.	3:37	10:00	—	60	40 25
„ „ ind.	8:27	10:41	—	—	—
Leánykút „	9:03	11 04	—	100	60 40
Deliblát „	9:45	11:38	—	120	80 50
Bavaniste „	10 11	12:09	—	180	120 75
Temes-Kubin „	10 31	12:58	—	240	160 100
Kubin-Dunapart érk.	—	1:11	—	—	—

KUBIN és PANCSOVA közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Kubin-Dunapart ind.	—	1:45	—	—	—
Temes-Kubin „	4:00	2 01	—	30	15 10
Bavaniste „	4:20	2:20	—	50	30 20
Deliblát „	4:53	2:53	—	60	40 25
Leánykút „	5:23	3:21	—	120	80 50
Toront.-Petrov. érk.	5:43	3:42	—	180	120 75
„ „ ind.	6:03	8:50	—	—	—
Réva-Ujfalu „	6:36	9 23	—	220	140 90
Pancsovára érk.	7:07	9:54	—	240	160 100

PANCSOVA és N-BECSKEREK közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Pancsova ind.	3:10	7:48	1:56	—	—
Tor.-Almás „	3:24	8:01	2:12	30	15 10
Ferenchalom „	3:36	8:11	2:25	40	22 15
Czrepaja „	3:52	8:25	2:42	75	50 30
Tor.-Vásárhely „	4:13	8:45	3:07	75	50 30
Antalfalva „	4:29	8:55	3:22	150	100 60
Tor.-Ozora „	—	9:1	3:48	150	100 60
Tomasovác „	—	9:35	4:09	225	150 90
Écska-Zsigm. „	—	10:01	4:38	300	200 120
Sándorudvar „	—	10:13	4:50	300	200 120
N-Beccskerek gyárt. „	—	10:24	5:03	375	250 150
N.-Beccsk. Begap. „	—	10:35	5:16	375	250 150
N.-Beccskerek érk.	—	10:38	5:19	375	200 150
N.-Kikindára érk.	—	2 51	—	—	—
Budapestre „	—	7:40	—	—	—

N-BECSKEREK és PANCSOVA közt.

Állomások	óra és percz		Menetár		
			I.	II.	III.
Budapest ny. p. u. ind.	7:00	8:15	—	—	—
N.-Kikinda érk.	3:23	12:40	—	—	—
„ „ ind.	4:10	1:00	—	—	—
N.-Beccskerek érk.	7:52	4:45	—	—	—
N.-Beccskerek ind.	8:02	6:15	—	—	—
N.-Beccsk. Bégap. „	8:07	6:20	—	30	15 10
N.-Beccskerek gyárt. „	8:19	6:29	—	30	15 10
Sándorudvar „	8:29	6:37	—	30	15 10
Écska-Zsigm. „	9:02	6:50	—	40	22 15
Tomasovác „	9:16	7:20	—	150	100 60
Tor.-Ozora „	10:04	7:53	—	150	100 60
Antalfalva „	4:39	10:31	7:53	225	150 90
Tor.-Vásárhely „	4:52	10:54	8:07	225	150 90
Czrepaja „	5:09	11:12	8:20	300	200 120
Ferenchalom „	5:26	11:30	8:33	300	200 120
Tor.-Almás „	5:36	11:42	8:41	300	200 120
Pancsova érk.	5:50	11:58	8:53	375	250 150